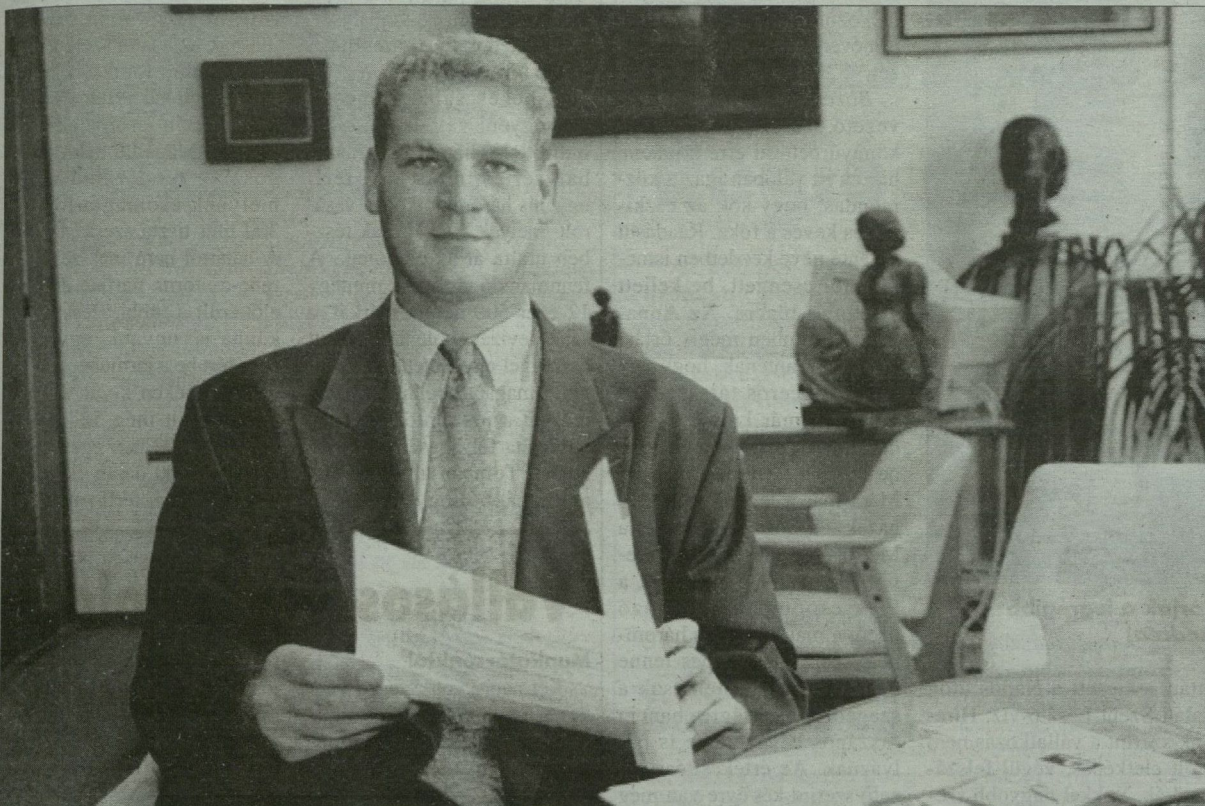

Duna-Körös-Maros-Tisza eurorégió

Nyissuk ki a kapukat!

Dr. Botka László: A Duna-Körös-Maros-Tisza együttműködés jelentős szerepet játszhat a térség határokon átnyúló fejlődésében is. (Fotó: Schmidt Andrea)

Hosszú évtizedek teltek el úgy, hogy a magyar-román-jugoszláv határ három oldalán élők, a közigazgatási egységek, intézmények között nem alakult ki tartalmas együttműködés. A '90-es évek elejétől természetesen igényként merült fel: Csongrád megye fejlődése szempontjából fontos, hogy ne csak földrajzi határainak keretei között, hanem tágabb régióban gondolkodjon a továbblépés lehetőségeiről. Az együttműködés kialakulásához azonban több akadályt is le kellett győzni: így történelmi sérelmeket, de el kellett sajátítani a közös gondolkodás tudományát is.

Évekig tartó alapozó munka előzte meg 1997. novemberét, amikor is négy magyar, négy romániai megye és a Vajdaság aláírta a Duna-Körös-Maros-Tisza eurorégiós megállapodást. Már akkor megfogalmazódott: a helyi politika, a társult közigazgatási egységek feladata, hogy az érintett országok „kinyissák a kapukat” egymás felé és megalakuljanak az együttműködés intézményes rendszerei. Valamennyi résztvevő számára egyértelmű volt az is, hogy az itt élő emberek – bizonyos szempontból – egymásra vannak utalva. A régió fejlődése olyan közös érdek, ami sok ponton összekapcsolja az eurorégiós tagokat. Az együttműködés céljairól, tapasztalatairól dr. Botka Lászlóval, a Csongrád Megyei Közgazdászok és Közgazdászok Társaságának elnökeivel beszélgettünk.

– **Hogyan értékelhető a DKMT eltelt 2,5 éve?**

– Mára túl vagyunk az alapozó szakaszon – hangsúlyozta Botka László. – Ez azt igazolja, hogy a lakosság nem felejtette el: egy sorsközösségben élünk. Úgy gondolom, ezért is sikerült a határ mindhárom oldalán példátlan gyorsasággal elterjeszteni az eurorégiós szemléletet. Emellett minden felelős központi kormányzat is jó lehetőséget láthat a regionális együttműködésben. Példaértékű ez a fajta kapcsolatépítés, különösen, ha tekintetbe vesszük, hogy arra kedvezőt-

Kronológia

Munkatársunktól

1992: együttműködési megállapodás Csongrád, Temes, Arad és Békés megyék között.

1994–1997: az intézményi keretek létrehozását célzó folyamatok, háromoldalú tárgyalások időszaka.

1997. november 21.: a hivatalos alapokmány ünnepélyes aláírása Szegeden (további csatlakozó közigazgatási egységekkel: Bács-Kiskun, Jász-Nagykun-Szolnok, valamint a romániai Hunyad, illetve Kraszó-Szörény megye és a Vajdaság).

1997. december: a szakszervezetek együttműködésének kezdete.

1998. február: a kamarák is csatlakoznak az eurorégiós célok megvalósításához.

1998. május: a DKMT-napja, határnyitás a hármaskörnél.

1999. március: az elnökök fóruma dönt a közös pénzalap és iroda létrehozásáról.

2000. május 27. hármashatár-találkozó, valamint a DKMT irodájának ünnepélyes megnyitása Szegeden.

len világpolitikai helyzetben (háború, nemzetközi elszigeteltség, vagy a '90-es években a román kormány magatartása mellett) került sor. Az eddig elért eredmények értékét növeli az is, hogy ezzel lényegében az uniós normáknak megfelelően jártak el a partnerek. Az EU-ban ugyanis az önkormányzatok a határon túli együttműködéseket szabadon alakíthatják ki, ha van a két ország között diplomáciai kapcsolat. A határ közvetlen környezetében pedig az emberek a mindennapi életben tapasztalják az együttműködés szükségességét, természetesen a helyi érdekek képviselője mellett. Ezek pedig olyan értékek, amelyekre a szomszéd államokkal együtt építenünk kell.

– **Melyek az együttműködés fő pillérei?**

– Az ma már nem is korlátozódik csupán az önkormányzatok közötti kapcsolatokra. A gazdasági kamarák, a szakszervezetek, a felsőoktatási intézmények is megkeresik az egymáshoz vezető utat. Tavaly év végén a DKMT elnökök fóruma megfogalmazta: ez az együttműködés új szakaszába érkezett. Ezért döntés született arról, hogy közös (pályázati forrásként szolgáló) pénzalapot, állandó titkárságot, munkaszervezetet kell létrehozni.

– **Van-e a DKMT-nek kidolgozott hosszú távú fejlesztési stratégiai programja?**

– Igen, és az két fő részből áll: a jövőben hogyan képzelhető el az együttműködés, valamint az elkészült nemzeti, regionális és megyei fejlesztési programokra alapozva megfogalmazza az eurorégiós célokat. Ez a régió ugyanis óriási infrastrukturális deficitet küszködik. Az utak még nem épültek meg és újabb határátkelőkre is szükség lenne. Ezenkívül a gazdasági együttműködés szélesítése is egyre inkább kikényszeríti a döntéshozókból, hogy legalább a minimális infrastrukturális fejlesztések megvalósuljanak. Mindezen túl, a stratégiai programmal párhuzamosan készül a kamarák együttműködésében, a DKMT hosszú távú gazdasági terve is.

– **Az eurorégió egyik fontos kérdése, hogy milyen szerepet játszhatnak az együttműködésben a határon túl élő nemzeti közösségek?**

– A romániai és a vajdasági magyarság – ha a partnerrégiók vezetői komolyan veszik a regionális együttműködést – fontos közvetítő kapocsként funkcionálhatnak. A határon túli magyaroknak ugyanis fontos a két ország jó kapcsolata, az hogy partnerként kezeljék őket és bevonják őket a helyi döntésekbe. Erre jó példát tapasztaltunk már a román társamagyarságban. Különösen Arad és Temes megye épít az RMDSZ-es vezetőkre. Így, a regionális együttmű-

kódés lehetőséget teremt számukra, hogy ki tudjanak mondani olyan dolgokat, amelyeket régen ki kellett volna mondani, de arra korábban nem volt fogadókészség.

– **Milyen közös programok segítik a kapcsolatokat további erősítését?**

– Szinte nem múlik el hét, amikor ne lenne valamilyen, eurorégiót érintő rendezvény. Nemrégiben a kilenc megye szakszervezeti vezetőit láttuk vendégül egy képzési vitafórumon. Az elmúlt héten volt Szegeden az eurorégió népegészségügy és környezetvédelmi konferenciája. A legkiemelkedőbb a május 25-i hármashatár-találkozó, ami hivatalosan a DKMT napja. Ennek keretében Szegeden felavattuk az állandó munkaszervezet titkárságát, amely reményeink szerint úgy működik majd, hogy azt mind a kilenc közigazgatási egység, illetve az egyéb, a regionalizációs elvét felvállaló, ahhoz csatlakozó szervezetek is a magukénak érezhették. Szeretnénk, ha az iroda a folyamatos és állandó információk kapcsolatában a partnerek segítségére lenne. Emellett a különböző pályázatok, projektek elkészítésében, lebonyolításában is szerepet vállalna. Az is a fejlődés egyik fontos mutatója, hogy a megye több önkormányzata létesített testvértelepülési kapcsolatot, amelyek életképesek, szinte mindenre kiterjednek. Nyilvánvalóan ezek a körülmények is szerepet játszottak abban, hogy a térségben megnövekedtek a magyar-román közös vállalatok. Új tapasztalat az is, hogy a romániai privatizációban egyre aktívabban vesznek részt a magyarországi megyék nagyobb cégei. Azt gondolom, minden túlzás nélkül állíthatjuk: történelmi léptékekben nagyon rövid idő, néhány év alatt sikerült egyértelművé tenni minden helyi döntéshozó, valamint szervezet részére, hogy a jövőben együtt kell dolgozni azért, hogy ebben a régióban az emberek élete, illetve lehetőségeik valóban közelítsenek az Európa fejlettebb országaiban élőkéhez.

N. R. J.

Csapásirány

Egy Szamarkand melletti faluban vásároltam azt a tányért, amelynek motívumai megszólalásig hasonlítanak a korondi cserepek mintázatára. Az úgynevezett torontáli szőnyeg geometrikus ornamentumaira egy Jereván melletti szövődében, a habán kerámia őseire Isztambulban, a Top Capi kiállítási vitrinjeiben bukkantam rá.

Semmi különös nincs a dologban, inkább csak egyszerű tanulság: a kultúrák nem ismerik az országhatárokat és a politikai, hatalmi rendszereket, de a nemzetiségi ellentéteket sem. Az erdélyi magyarok talán legarchaikusabbnak mondott gyimesi tánca, akár román is lehetne, sőt talán az is. A szlovák himnusz gyerekkoromban afféle népdalként, magyar szöveggel tanította nekem édesanyám, s a napjainkban oly nagy sikerű Závoda Pál-regény, a Jadviga párnya is ékes bizonyíték arra, hogy a minőség mindig önmagáért beszél, szóljon az bármilyen nép nyelvén is.

New York afféle kuriózum – mondják –, olvasztótéglény, népek és kultúrák gyülekezőhelye. No és Temesvár, ahol évszázadok óta él egymás mellett békében magyar, román, szász, szerb és cigány?

S vajon mikor kezdődött a sokat emlegetett globalizáció? Számunkra nem akkor, mikor bencések jöttek e hazába s mikor Mátyás itáliai mesterei megtanították nekünk a reneszánsz motívumokat. (A különbség az, hogy akkoriban lassabb

ütemben kapcsolak minket nagyobb kultúrákhoz, hiszen, mondjuk a Sankt Gallen típusú monostor alaprajzát nem az interneten küldték át nekünk nyugati mesterek).

Nincs új a Nap alatt, csak az emberiség folyton elfelejti az evidenciákat. Pontosabban mindig léteztek és léteznek olyan hatalmak, amelyeknek önös érdeke elfelejteni ezeket.

Közhely, hogy a silány gazdasági helyzet mindig megfelelő lélektani alapot teremt az egymás elleni hergelésre. Ezért lehet a Tisza ciánszennyezéséből nemzetiségi kérdést csinálni ideát, azért lehet az autonóm törekvéseket megvívó odaát.

Kár, hogy csak a kultúra nem ismeri a kijelölt országhatárokat. Kár, hogy a gazdaság megáll a sorompónál és nem követheti valamikori természetes, földrajzi útját. Azt az utat, amit a praktikum, a józan ész jelölt ki számára. (Csanád megyei felmenőim valaha a holt Maros jegén szánkóval jártak Aradra piacolni, a marhákat tavasszal az erdélyi hegyekbe hajtották hizlalni, ősszel pedig Bécsbe eladni).

A gazdaság, ha nem akadályozzák, kijelöli a maga irányát. Ma ott tartunk, hogy bozót benőtte csapásokat kell újra megelni, és azokon elindulni. A megrajzolt határokat is tisztelve, és lehetőleg egymás felé.

Hiszem, hogy nem lehetetlen.

Pacsika Emília

A hadifogolytábor helyén

Emlékmű Temesváron

Aki mostanában Temesvárra tart és autóval az aradi út felől éri el a várost, az egyetlen tanögműlcsöcsének kerítés mögött építkezés nyomait láthatja és december óta már kimagasodik a fák közül egy kapuzatszerű építmény is. A temesvári hadifogolytábor helyét jelölő emlékmű készül itt.

Kivételes és nagyjelentőségű esemény lesz, amikor a közeljövőben felavatják a Temes Megyei Tanács és a Csongrád Megyei Önkormányzat közös anyagi támogatásával készülő, az egykori hadifogolyoknak emléket állító alkotást. Az ennek helyét adó, gyümölcsösrel telepitett hatalmas terület ugyanis egykor hadifogoly tábor volt. A túlélő szemtanúk az auschwitzi táborhoz hasonlítják. Szörnyű körülmények vártak az ide bezárt hadifogolyokra, akik itt is vékony falú, zsúzatok, projektek elkészítésében, lebonyolításában is szerepet vállaltak. Az is a fejlődés egyik fontos mutatója, hogy a megye több önkormányzata létesített testvértelepülési kapcsolatot, amelyek életképesek, szinte mindenre kiterjednek. Nyilvánvalóan ezek a körülmények is szerepet játszottak abban, hogy a térségben megnövekedtek a magyar-román közös vállalatok. Új tapasztalat az is, hogy a romániai privatizációban egyre aktívabban vesznek részt a magyarországi megyék nagyobb cégei. Azt gondolom, minden túlzás nélkül állíthatjuk: történelmi léptékekben nagyon rövid idő, néhány év alatt sikerült egyértelművé tenni minden helyi döntéshozó, valamint szervezet részére, hogy a jövőben együtt kell dolgozni azért, hogy ebben a régióban az emberek élete, illetve lehetőségeik valóban közelítsenek az Európa fejlettebb országaiban élőkéhez.

Átmeneti, gyűjtőtábor volt

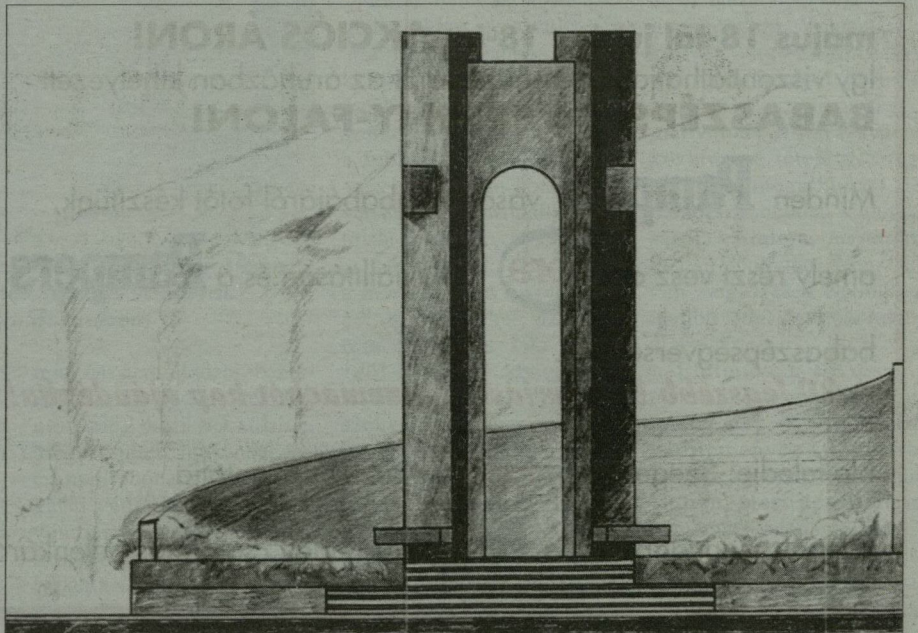
ez. Még 1941-ben építették a német, szerb és orosz hadifoglyok számára. Aztán fordult a hadiszerencse és román kiűrés után immár németek, magyarok, horvátok szerbek és más nemzetiségűek hadifoglyai laktak. Szemtanúk szerint 1945 tavaszán naponta sok százan haltak meg e helyen vérhasban, tifusban. Több százezer hadifogoly fordult meg itt, amíg tovább nem szállították őket Szibéria és Oroszország hírhedt hadifogoly táborába. Tömegsírjaiban közel tízezerre becsülik az ott nyugvók számát. 1946-ban kezdték elbontani, a tömegsírok horpadásain kívül ma már semmi sem emlékeztetne az egykori borzalmakra.

Csongrád és Temes megye jószomszédi viszonyának szép bizonyítéka, hogy hamarosan méltó emlékmű jelöli a gyászos, sok tragédiát idéző helyet. A két megyei önkormányzat közösen biztosította az anyagiakat. A legnagyobb összeget, egymillió forintot Csongrád megye közgyűlése biztosított a költségekre. A többi pénzt Temes Megye Tanácsa, Te-

mesvár, valamint a magyar és a német hadifogoly szervezetek adták össze.

Egyszerű emlékmű készült, amely megállítja majd az arra járókat. A kapuívét formáló építmény immár nem a lét és a nemlét határát jelöli, hanem műves, impozáns megjelenésével és a rajta elhelyezett emlékező sorok közlendőivel a múltat és a jelent köti össze, ahogyan emlékműhöz illik. Sajnos nem gyűlt össze annyi pénz, hogy – az eredeti tervek szerint – Jecza Péter szobrász alkotása ölthessen formát. Ilie Sonja építész tervezte a készülő művet. A hadifogolytábor történetének felkutatásában, az emlékmű létrejöttéért pedig legtöbbször Radó János tett. Ma már az utómunkálatok vannak hátra, a kapuzat burkolatot kap és muzeológusok, történészek közreműködésével szövegezik az emléktáblákat, melyek az itt szenvedett valamennyi német fiainak nyelvén adnak majd hírt a második világháború egykor létezett, ezen szomorú emlékü helyéről.

Tóth Attila

Több százezer áldozatnak állít emléket ez az alkotás. (DM-fotó)

Az oldalt szerkesztette: N. Rácz Judit